

Výzkumy a analýzy zpravodajství (obj. Česká televize, Praha).

Č. zakázky: 2266; č. OBJR: 22201637 a 22201638.

Zpravodajský pořad Události ČT analýza živých vstupů z Ukrajiny (3/2022)

Management summary (shrnutí a doporučení)

Doc. PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D.

Mgr. Karel Svoboda, Ph.D.

Doc. PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D., *politolog a mediální analytik, působí na Západočeské univerzitě v Plzni*, e-mail: <premekrosulek@gmail.com>.

Mgr. Karel Svoboda, PhD., *rusista, politolog, působí na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy*, e-mail: <karlsvoboda@seznam.cz>.

Anotace:

Text analyzuje živé vstupy redaktorů a moderátorů v hlavní zpravodajské relaci pořadu Události veřejnoprávní České televize v měsíci březnu 2022, které se týkají ruské invaze na Ukrajinu. Tato analýza je zaměřena na klíčové aspekty zpravodajství týkající se důvěryhodnosti, relevance, objektivity, vyváženosti, nestrannosti; dále zkoumá živé vstupy na bázi osy neutralita-pozitivita-negativita a neopomíná ani vizuální stránku analýzy a další významné atributy týkající se tohoto segmentu (živé vstupy) zpravodajství.

Klíčová slova: analýza; Události; zprávy; živé vstupy; obsahová analýza; kvantitativní; kvalitativní.

Resume:

The aim of this text is to analyze live coverage of Russia's war in Ukraine televised in the main TV evening News „Události“ (Events of the Day) in March 2022. This analysis is focused on crucial aspects of the news as on their trustworthiness, relevance, impartialness, equilibrium and it further analysis live coverage news on the axis neutrality-positivity-negativity and is not ignoring visual analysis of these news and other important attributes of this segment (live coverage) of the news in the Events of the Day programme.

Key words: analysis; Události; news; live coverage; content analysis; quantitative, qualitative.

V Praze a Plzni dne 25.7.2022

Management summary (shrnutí a doporučení)

I. OBECNÉ

- invaze RF na Ukrajinu pokryta nejen živými vstupy (ŽV), ale též reportážemi;
- ČT pokrývá solidně dění na Ukrajině vlastními silami (první civilisté ve znovudobyté Irpini), ale zároveň tak, aby redaktoři zbytečně neriskovali jen kvůli exkluzivním reportážím či záběrům (srov. AP v Mariupolu, CNN Prima News v Charkově); ŽV ČT z Ruska výrazně utlumeny patrně vzhledem k přísné legislativě (tzv. zákon o dezinformacích);
- minimálně první dva upoutávací *headliny* Událostí ze tří byly prakticky vždy o dění na Ukrajině (zpravidla první o válce, druhý o imigraci);
- Události v měsíci březnu v délce od 48:01 do 55:22 min (dle archivu ivysilani.cz) a zpravodajské pokrytí o Ukrajině zcela dominantní – vyjma 31.3. (student a mačeta v ČR) – zaměření na Ukrajinu končilo vždy mezi 30. a 50. minutou (nejdelší 1.3. v čase 48:23 min.);
- počet ŽV k tématu v pořadu kolísá mezi 2 (10.3., 12.3., 14.3.) až 11 (24.3.) denně, alespoň jeden ŽV z Ukrajiny byl každý den; nejvíce ŽV v jednom dni z jedné země (6) bylo z Ukrajiny a Slovenska;
- identifikováno celkem 172 živých vstupů z Ukrajiny (104), Polska (21), Slovenska (15), Belgie (13), ČR (6), Ruska (4), USA (4), Německa (2), Izraele (1), Británie (1) a Francie (1);
- vysoká frekvence ŽV ze Slovenska z počátku března 2022 referující o exodu obyvatel z Ukrajiny bez ohledu na pokračující imigraci zcela skončila, nicméně o imigraci bylo v pořadu Události i nadále hojně referováno (ŽV z Polska a případně v reportážích);
- témata z Ukrajiny v ŽV: dominantní je referování o bojích v Kyjevě a blízkém okolí i jiných městech (Mariupol); o ruských jednotkách, o Ukrajině a Ukrajincích (obyčejných lidech různého věku, pohlaví a sociálního postavení), ukrajinském prezidentovi V. Zelenském; uprchlících a osudech obyčejných lidí (různého věku, pohlaví a sociálního postavení) a jednání o příměří; v době návštěvy P. Fialy v Kyjevě zevrubné referování o tomto; též výborně pokrytí další události jako J. Biden v Polsku, neformální summit lídrů EU, mimořádný summit NATO a zasedání Evropské rady v Bruselu;
- Ukrajina a neutralita-pozitivita-negativita: z četných zmínek (k nejfrekventovanějším patří: „ukrajinské“, „Ukrajine“, „lidí“, „Kyjevě“, „metropole“, „ukrajinský prezident“, „na ukrajinské straně“ atp.) žádná není negativní, většinou jsou neutrální, jen malá část je explicitně pozitivních, některé pasáže ŽV jsou s pozitivním podtextem s patriotistickým nádechem;
- Rusko a neutralita-pozitivita-negativita: četné zmínky („ruské“, „ruských“, „ruský“ patří vůbec k absolutně nejfrekventovanějším výrazům) jsou většinou v neutrálním a menšinově pak v negativním duchu (ve spojitosti s invazí, agresí, bombardováním, útoky na civilisty atp.); žádná ze zmínek o „ruském“ či „ruských“ atp. není pozitivní;
- vizuál: jen absolutní minimum ŽV je formou telefonátu bez videa; někdy jsou ŽV jen formou *stand-up* (zejména kratší ŽV M. Kubala z Kyjeva), ale mnohem častěji doprovázeny bohatými ilustrativními záběry kameramana (uprchlíci – převážují ženy, děti, starci – zcela v souladu se statistikami OSN a úřadů registrující uprchlíky), fotografiemi o lidských osudech, názornými mapami aktuálních bojů a headliny (headliny výjimečně 2 i 3, ale často jen 1 a někdy není vhodný k tématu (většinou ano), místy není žádný headline, i když by mohl být).

II. REDAKTOŘI

- nejčastější ŽV s ilustrativními videi či obrázky;
- ŽV se pohybují nejčastěji mezi 0:30 min. a 2:00 min., kratší ŽV pod 0:30 min. v případě, že redaktoři jsou v rolích moderátorů či rozloučení; nejdelší ŽV: M. Kubal 4:47 (25.3.);
- M. Kubal měl celkem 93 (!) ŽV následovaný V. Černohorským (16), M. Řezníčkem (13) a L. Dolanským (9); ostatní redaktoři měli od 1 do 6 ŽV;
- redaktoři většinou anoncují navazující reportáž (i když není jejich vlastní – vhodné pro diváka) – výjimečně se stalo, že reportáž po ŽV vhodně nenavazuje;
- někteří redaktoři (M. Kubal a M. Řezníček) se často vhodně „přepínají“ do role moderátorů;
- redaktoři uvádějí vhodné analogie jak k počtu migrujících (velikosti města Mikulov, rovná se počtu obyvatel ČR atp.) tak i k ruské agresi na Ukrajině (druhá světová válka, útoky Ruska na Čečensko a Sýrii);
- ŽV redaktorů o exodu Ukrajinců ze slovensko-ukrajinského pomezí (klíčové pro vliv na ČR) jen na začátku měsíce března, pak přestane být pro ČT prioritou;
- 15. březen: velký zlom s příchodem M. Kubala do Kyjeva a zvýšení počtu reportáží i informovanosti z Kyjeva (až do konce měsíce 3–6 ŽV denně, předtím V. Černohorský v Kyjevě – 1 ŽV denně);
- M. Kubal v Kyjevě: první vstup informativní, pak další vstupy včetně komentování přehledných map bojů, komentování ilustrativních fotografií, na závěr často odlehčená tečka (Eurovize a zpěvačka Jamala, Ukrajinky ve válce atp.); vysoká míra informativnosti a široké spektrum témat; lidské osudy; neotřelost, ani dlouhé vstupy nenudí; pouze dvě přechody za celý měsíc („od samého počátku sovětské invaze platí, nebo ruské invaze platí“ – opraveno, Volodymir Putin místo Zelenskyj);
- M. Kubal: vynikající v roli redaktora i plynulé přechody k moderování a zpět;
- M. Kubal při zaměření na Ukrajince místy podprahově proukrajinský /v duchu patriotismu/;
- informování o Rusku: ŽV J. Szántó explicitně a též opakovaně negativní v rámci téhož vstupu proti invazi RF;
- V. Putin (hlavní aktér invaze) zmiňován výrazně méně než V. Zelenskyj;
- vizuál: byt' dramatické záběry a fotografie, tak v souladu s etikou zobrazování válečných scén před 22.00 hod.

III. MODERÁTOŘI

- moderátoři Událostí v březnu 2022: J. Železný, M. Augustová, J. Peroutková, M. Kubal, M. Řezníček; nejvytíženějším moderátorem byl J. Železný;
- v roli moderátorů často redaktoři „z terénu“ (M. Kubal, M. Řezníček);
- moderátoři: struční a výstižní (jedno „rozbrečení se“ moderátorky J. Peroutkové během Událostí (12.3.) je zcela pochopitelné a lidské);
- moderátoři někdy nevznášejí na redaktora žádný dotaz, což umožňuje redaktorovi reagovat obsáhleji; moderátoři často vnesou jeden dotaz, někdy parciální, ale redaktoři místy odpovídají šířeji anebo – výjimečně – na ten dotaz neodpovídají vůbec a mluví o něčem jiném; moderátor položí i dva dotazy najednou a redaktor strukturovaně odpoví – také možnost; někdy moderátor v první části vstupu velmi informativní a teprve pak přejde k otázce na redaktora – bez výhrad.

IV. SHRnutí

- v březnu reportáže a ŽV v Události výrazně zaměřené na invazi RF na Ukrajinu;
- nejvíce ŽV z Ukrajiny, dále Polsko, Slovensko a Brusel;
- ŽV přizpůsobovány aktuálnosti (situace na hranici v době vrcholu utečenecké vlny, Irpiň);
- celkem 172 živých vstupů redaktorů z 11 zemí, výrazně nejvíce od M. Kubala;
- moderátoři: „nejnasazovanější“ J. Železný; v roli moderátorů při ŽV též část redaktorů;
- ŽV nutno hodnotit v kontextu reportáží a celých Událostí ale ve výrazné míře zcela v souladu s principy kladenými na kvalitní zpravodajství i na principy vyváženosti, nestrannosti a objektivity.

<i>kladné stránky:</i>	<i>stinné stránky* a náměty k zamyšlení:</i>
<ul style="list-style-type: none">• vyváženost ČT mezi rizikem redaktorů a důrazem na informovanost;• enormní časový prostor věnovaný invazi RF v pořadu Události (a headlinech pořadu) zcela adekvátní;• vyšší počet ŽV z Ukrajiny (válka, P. Fiala); Slovensko (exodus), Polsko (imigrace, Biden, NATO) a Brusel (role EU, NATO) zcela logický;• vysoká míra informovanosti a využití široké plejády témat v ŽV;• referování o Ukrajině neutrální či pozitivní a o Rusku neutrální či negativní v souladu s nároky na vyváženost a nestrannost;• absence rusofobie (redaktor, moderátor);• vizuál: ilustrativní záběry, názorné mapy, headliney i fotografie;• vynikající redaktor M. Kubal;• vhodně navazují reportáže po ŽV;• po stagnaci až deeskalaci exodu na slov. –ukr. pomezí efektivní zaměření jinam;• vhodné uvádění analogií redaktory;• téměř absence „přereků“;• moderátoři: struční a výstižní;• absence klišé typu „praská ve švech“ a užívání kultivované češtiny.	<ul style="list-style-type: none">• překvapivě malý je počet ŽV z Ruska, přičemž 3 ze 4 jsou v prvních třech sledovaných dnech; totéž platí o málo využívaném Německu, ze kterého byly ŽV naopak až v posledních dvou dnech března (nicméně K. Rožánek (RUS) a M. Jonáš (GER) měli reportáže);• uvádění zdrojů (většinou v pořádku) místy uváděny jen velmi obecně, někdy patrně zcela chybí (např. u obrázků);• reportáž plynule nenavazuje po ŽV (děje se výjimečně);• Buča a 3 verze v ŽV: jedná se o obec, město nebo předměstí Kyjeva?;• vizuál: v některých případech neuvedeno místo, odkud se redaktoři hlásí k ŽV;• vizuál: výjimečně chybí červená ikonka „živě“;• headliney: jen zřídka využíváno více headlineů v rámci jednoho ŽV při přechodu na jiná témata; v některých případech delších ŽV se headline objevil pozdě či vůbec, i když by mohl;• moderátoři využívají jen zřídka opakované dotazování na redaktory;• ne vždy před ŽV redaktora zmíní moderátor kameramana (autorství záběrů);• možnost využívat též zpravodaje v Číně, Turecku pro přímé vstupy; citelná absence stálého zpravodaje ve Francii.
Doporučení: viz sekce výše stinné stránky a náměty k zamyšlení.	

* Žádný ze zkoumaných bodů dle naší analýzy nepatří do kategorie závažných pochybení.